

MIASTO
ZDUŃSKA WOLA

Sprawozdanie z realizacji w 2024 r.
Programu dla rodzin wielodzietnych
„Miejska Karta Rodziny”

Akceptacja:

PREZYDENT MIASTA
Konrad Pokora
Konrad Pokora

Opracowanie:
Biuro Edukacji, Sportu i Spraw Społecznych
Dział Zdrowia i Polityki Społecznej

Zduńska Wola, luty 2025 r.

Rodzina jest kategorią historyczną, która zmienia się z upływem czasu i w zależności od epoki.

Rodzina istniała od zawsze, a jej fundamentalne znaczenie dla życia dostrzegane i wyraźnie akcentowane było już w starożytności. To podstawowa komórka życia społecznego oraz naturalne środowisko rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, dlatego powinna być otoczona niezbędną ochroną oraz wsparciem, aby mogła w pełnym zakresie wypełniać swoje obowiązki w społeczeństwie.

W Polsce w ostatnich latach zmienił się zarówno model rodziny, jak i sposób jej funkcjonowania. Spadająca liczba małżeństw może wiązać się z jednej strony z malejącą liczebnością poszczególnych roczników osiągających w danym roku wiek małżeński oraz ze zmieniającym się modelem rodziny.

Na początku należy podkreślić, iż brakuje całościowej bazy danych o rodzinach w Polsce. Informacje zawarte na stronach Głównego Urzędu Statystycznego, jak i Urzędu Statystycznego Unii Europejskiej Eurostatu są rozproszone w różnych działach tematycznych i są one fragmentaryczne. Problematyka wielodzietności najczęściej jest tylko jednym z pobocznych wątków w badaniach demograficznych dotyczących przemian płodności. Od wielu lat uwaga badaczy koncentruje się na postępującym spadku dzietności oraz czynnikach, które to warunkują. GUS poinformował, że tak zwany współczynnik dzietności w Polsce w 2023 r. wyniósł zaledwie 1,16. Oznacza to, że na 100 kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat) rodziło się 116 dzieci. Wskaźnik oczywiście odnosi się do konkretnego roku, dla którego jest liczony. Z tak zwaną zastępowalnością pokoleń mamy do czynienia przy współczynniku około 2,1. Jak nietrudno się domyślić, na 100 kobiet w wieku 15-49 lat powinno wtedy rodzić się 210 dzieci. Zastępowalność pokoleń oznacza, że w dłuższej perspektywie liczebność społeczeństwa ani nie wzrasta, ani nie maleje. Warto dodać, że ostatni raz ze współczynnikiem na tym poziomie mieliśmy do czynienia pod koniec lat 80. Najświeższe dane Eurostatu pochodzą z 2022 r. (w przypadku zestawienia europejskiego urzędu statystycznego plasowalibyśmy się na 5. miejscu od końca pod względem dzietności). Jeżeli wzięto by pod uwagę dane z 2023 r., to okazałoby się, że niższą dzietnością cechowałaby się jedynie Malta.

Według bardziej szczegółowych danych Urzędu Statystycznego Unii Europejskiej dotyczących rodzin wielodzietnych pochodzących z 2021 r. wśród polskich gospodarstw domowych z dziećmi stanowiących 27,62% gospodarstw ogółem blisko połowa opiekuje się jednym dzieckiem. Nieco ponad 40% tych gospodarstw domowych wychowuje dwoje dzieci. Natomiast rodziny wielodzietne stanowią niewielki odsetek gospodarstw domowych z dziećmi w Polsce. Łącznie gospodarstwa, w których przebywa troje i więcej dzieci w 2021 r. stanowiły 10,8 % wszystkich gospodarstw domowych z dziećmi (w 2019 r. było to 11,1%).

W warunkach znaczącej mobilności terytorialnej oraz rewolucji cyfrowej dane spisowe o rodzinach zbierane są co 10 lat podczas Narodowych Spisów Powszechnych.

W Narodowym Spisie Powszechnym przeprowadzonym w 2021 r. wśród osób wspólnie mieszkających wyodrębnione zostały rodziny. Analizując rodziny z perspektywy typu biologicznego należy podkreślić, że za podstawę dla ich wyodrębnienia przyjęto istnienie więzi (małżeńskiej lub partnerskiej) pomiędzy kobietą i mężczyzną lub więzi rodziców/rodzica z dziećmi. Wyodrębniono następujące typy rodzin: małżeństwa bez dzieci lub z dzieckiem/dziećmi, związki niesformalizowane bez dzieci lub z dzieckiem/dziećmi, a także samotnych rodziców z dzieckiem/dziećmi. Przez dziecko rozumie się osobę mieszkającą z rodzicem/rodzicami niezależnie od jego wieku pod warunkiem, że w tym samym mieszkaniu/gospodarstwie domowym dziecko nie tworzy rodziny z inną osobą/osobami (współmałżonkiem lub własnymi dziećmi).

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 r. liczba rodzin w Polsce liczyła 10 618 535 i w porównaniu z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. była niższa o 354 012 tj. o 3,2%. W okresie międzyspisowym spadek liczby rodzin dotyczył miast – w 2021 r. odnotowano spadek o 450 192 (tj. 6,6%), natomiast na wsi odnotowano niewielki wzrost liczby rodzin o 96 180 (tj. 2,3%), W porównaniu z danymi ze spisu z 2011 r. znacznie obniżyła się liczba małżeństw (zarówno z dziećmi, jak i bez dzieci) – w 2021 r. było ich 7 156 193, tj. ponad 67% ogółu rodzin (w 2011 r. odpowiednio 8 153 180, co stanowiło 74,3% ogółu rodzin). Warto podkreślić, iż obserwowane w okresie międzyspisowym zmiany w strukturze rodzin mogą wynikać m.in. ze zmniejszającej się liczby zawieranych małżeństw na korzyść pozostawania w związkach niesformalizowanych oraz rosnącej dość dynamicznie w okresie międzyspisowym liczby rozwodów. Wśród rodzin par pozostających w związkach małżeńskich największe zmiany dotyczyły grupy małżeństw z dziećmi. Pomimo spadku ich liczby, małżeństwa z dziećmi to nadal najczęstszy typ rodziny w Polsce, a ich udział w strukturze rodzin wynosił prawie 44%. Na wsi małżeństwa z dziećmi stanowiły ponad połowę rodzin tam zamieszkałych, natomiast w miastach nieco ponad 39% ogółu rodzin mieszkających w miastach. Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 r. pokazały dynamiczny (prawie 3-krotny) wzrost liczby par pozostających w związkach niesformalizowanych – w 2021 r. odnotowano ich 895 443 (w 2011 r. – odpowiednio 316 505). Ponad 63% par pozostających w związkach niesformalizowanych to rodziny z dziećmi, przy czym udział tego typu rodzin był wyższy na wsi (71,7%) niż w mieście (prawie 60%). Ważnym elementem analizy rodzin jest występowanie poszczególnych typów rodzin w ujęciu regionalnym. Według wyników spisu w 2021 roku największy udział rodzin z dziećmi (par małżeńskich i związków niesformalizowanych) odnotowano w województwach: podkarpackim (54,3%), małopolskim (53,3%) i wielkopolskim (51,7%) przy ogólnym wskaźniku dla kraju 49,2%. Należy podkreślić, że dziesięć lat wcześniej wskaźnik dla kraju był nieco wyższy i wynosił 51,3%, natomiast nie zmienił się ranking województw i w 2011 r. te same województwa charakteryzowały się wysokimi udziałami rodzin z dziećmi. Najmniej rodzin z dziećmi

zamieszkuje w województwie dolnośląskim (45,5%), łódzkim (46,4%) i zachodniopomorskim (45,8%) - w 2011 r. odpowiednio 47,1%, 48,2% oraz 48,5%.

Kolejnym typem rodzin, których liczba zwiększyła się (o ponad 64 tys. tj. 2,6%) w odniesieniu do wyników poprzedniego spisu, są rodziny niepełne (matki z dziećmi i ojcowie z dziećmi). W 2021 r. było 2 566 899 tego typu rodzin, co oznacza, że przeszło co czwarta rodzina była tworzona przez samotnego rodzica z dziećmi, a samotne matki stanowiły ponad 85% ogółu rodzin niepełnych. Większość rodzin niepełnych – ponad 65% – mieszkała w miastach. W 2021 r. liczba rodzin niepełnych z dziećmi wyniosła 7 796 031 i w porównaniu do 2011 r. zmniejszyła się nieznacznie o 4,1%, aczkolwiek wśród rodzin mieszkających na wsi wystąpił niewielki wzrost o 38,4 tys. (tj. o 1,2%). Z kolei najwyższy udział rodzin niepełnych występuje w województwach: zachodniopomorskim (26,7%), warmińsko-mazurskim (26,5%), dolnośląskim (26,4%), lubuskim (26,2%) oraz podlaskim (25,6%) i łódzkim (25,3%) przy wskaźniku dla Polski wynoszącym 24,2%. Najniższy natomiast udział rodziców samotnie wychowujących dzieci odnotowano w 2021 r. w województwie wielkopolskim (21,4%) i śląskim (22,7%). Największym udziałem rodzin typu małżeństwa/związki niesformalizowane bez dzieci – powyżej średniego wskaźnika dla kraju wynoszącego 26,6% (w 2011 r. odpowiednio 25,9%) charakteryzowały się województwa: śląskie – 29,5% (w 2011 r. – 28,3%), łódzkie – 28,2%, dolnośląskie – 28,1% oraz zachodniopomorskie – 27,5% (w 2011 r. odpowiednio po 27,1%). W 2021 r. najniższy udział rodzin bez dzieci odnotowano w województwach: podkarpackim – 22,1%, mazowieckim – 23,7% i podlaskim 24,4%

W 2021 r. ponad połowa (54,1%) rodzin posiadała 1 dziecko, ponad 1/3 rodzin – 2 dzieci, natomiast udział rodzin, które wychowywały trójkę lub więcej dzieci wynosił prawie 11%. W porównaniu do 2011 r. zwiększył się nieznacznie udział rodzin posiadających 2 dzieci (o 1,6 p. proc.) i rodzin z 1 dzieckiem, przy jednoczesnym spadku udziału rodzin z 3 i większą liczbą dzieci. Sytuacja taka występuje zarówno wśród rodzin zamieszkałych w miastach, jak też na wsi. Rodzina wielodzietna to rodzina z co najmniej 3 dzieci. Podobnie jak w przypadku pozostałych analizowanych typów rodzin podstawą do wyodrębnienia rodzin wielodzietnych jest istnienie więzi między rodzicami i dziećmi (niekoniecznie biologicznej). W 2021 roku rodzin, które wychowywały trójkę lub więcej dzieci było 830 734 (o prawie 178 tys. mniej niż w 2011 r.), co stanowiło 10,7% ogółu rodzin z dziećmi. Warto podkreślić, że udział rodzin wielodzietnych był wyższy na wsi, niż w miastach i wynosił 14,6% ogółu rodzin z dziećmi tam zamieszkałych, natomiast w miastach prawie dwukrotnie niższy (7,8% ogółu rodzin w miastach). Obserwowane zmiany dotyczące zmniejszania się liczby rodzin z dziećmi to m.in. zmniejszająca się liczba kobiet w wieku rozrodczym, czy też efekt wyboru, jakiego coraz częściej dokonują ludzie młodzi decydując się w pierwszej kolejności na osiągnięcie określonego poziomu wykształcenia oraz stabilizacji ekonomicznej, a dopiero potem (około 30-ego roku życia) na założenie rodziny oraz jej powiększenie. Zmiany te, widoczne są również z perspektywy bieżącej statystyki

urodzeń – kobiety później decydują się na macierzyństwo (średni wiek urodzenia przez kobietę pierwszego dziecka w 2021 r. wyniósł 28,5 roku a w 2011 r. – 26,6 roku).

Rodziny wielodzietne potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Niski dochód rozporządzalny na jedną osobę powoduje niezaspokojenie wielu potrzeb dużych rodzin, co może skutkować negatywnymi konsekwencjami (zdrowotnymi, w sferze opiekuńczej i socjalizacyjnej, kulturalnej itp.).

Główną siłą napędową życia rodzinnego są procesy społeczne rozgrywające się w szerszych, ponadrodzinnych strukturach, a także procesy ekonomiczno-społeczne oraz kulturowe zachodzące w ramach całego społeczeństwa.

Od 1 stycznia 2016 r. Miasto Zduńska Wola realizuje Program dla rodzin wielodzietnych „Miejska Karta Rodziny”, zwany dalej „Programem”, który stanowi element polityki społecznej Miasta. Celem Programu jest promowanie modelu rodziny wielodzietnej (rodziny z minimum trojgiem dzieci), umacnianie oraz wspieranie rodziny wielodzietnej, zwiększenie szans rozwojowych i życiowych dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych.

Program obejmuje swym zakresem rodziny wielodzietne zamieszkujące na terenie Miasta Zduńska Wola.

Karta, w związku z realizacją Programu, uprawnia członków rodziny wielodzietnej do ulg, rabatów oferowanych przez Partnerów Programu i przyznawana jest bezpłatnie.

W 2024 r. wykaz Partnerów Programu przedstawiał się następująco:

- 1) jednostki organizacyjne podległe Miastu Zduńska Wola:
  - publiczne przedszkola,
  - Miejski Dom Kultury w Zduńskiej Woli,
  - Muzeum Historii Miasta Zduńska Wola,
  - Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zduńskiej Woli;
- 2) podmioty inne niż określone w pkt 1, działające na rzecz mieszkańców Miasta Zduńska Wola:
  - Aves spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą Gajewniki 16, gm. Zduńska Wola, prowadząca firmę ksiezyc.pl, ul. Żeromskiego 18,
  - Pizzeria Da Grasso w Zduńskiej Woli, ul. Kręta 5,
  - „Correct” E.Mikas, J.Mikas spółka jawna, ul. Lawendowa 12/14 oraz ul. Kilińskiego 17,
  - Sklep Rybny – Smażalnia Ryb Leszek Zadzimski w spadku, ul. Juliusza 11,
  - Zakład Optyczny Sylwia Kubiak-Nowakowska, ul. Dąbrowskiego 4,
  - Sala zabaw Kosmolandia, ul. Łaska 39.,
  - Zakład Optyczny „BLINK” Andrzej Śmietański przy ul. Jana Kilińskiego 34/36 (który dołączył do Programu w 2024 r.).

Katalog ulg i wykaz podmiotów są opublikowane na stronie internetowej Miasta Zduńska Wola www.zdunskawola.pl w zakładce „Dla mieszkańców” → Dla rodziny - „Miejska Karta Rodziny”.

Dane statystyczne za 2024 r.

W ramach Programu dla rodzin wielodzietnych „Miejska Karta Rodziny” w 2024 r.:

- 1) przyjęto 83 wnioski o przyznanie, przedłużenie lub wydanie duplikatu Miejskiej Karty Rodziny (o 3 wnioski mniej niż w 2023 r.);
- 2) wydano 189 Miejskich Kart Rodziny (o 19 Miejskich Kart Rodziny więcej niż w 2023 r.);
- 3) wydano 13 duplikatów (o 5 duplikatów więcej niż w 2023 r.).

W 2023 r. Miasto Zduńska Wola uchwałą nr LXVII/970/23 Rady Miasta Zduńska Wola z dnia 23 marca 2023 r. w sprawie Programu dla rodzin wielodzietnych Miejska Karta Rodziny (Dz. Urz. Woj. łódzkiego poz. 3053) wprowadziło Program dla rodzin wielodzietnych Miejska Karta Rodziny, który został rozwinięty o nowe udogodnienia dla posiadaczy Miejskich Kart Rodziny. Mogą oni korzystać z Miejskiej Karty Rodziny w aplikacji mObywatel, gdyż Miasto Zduńska Wola przystąpiło do pilotażowego wdrożenia rozwiązania dotyczącego wykorzystania systemu i aplikacji jako narzędzia umożliwiającego prezentację mobilnych dokumentów lokalnych. Z tego rozwiązania w 2024 r. skorzystały 24 osoby (w 2023 r. - 16 osób).

Z udzielonego przez publiczne przedszkola systemu ulg skorzystało 150 dzieci (stan na 31 grudnia 2024 r., spadek o 19 dzieci w porównaniu z rokiem 2023), w tym:

- w Publicznym Przedszkolu Nr 2 – 25 dzieci,
- w Publicznym Przedszkolu Nr 3 – 23 dzieci,
- w Publicznym Przedszkolu Nr 4 – 24 dzieci,
- w Publicznym Przedszkolu Nr 5 – 7 dzieci,
- w Publicznym Przedszkolu Nr 6 – 7 dzieci,
- w Publicznym Przedszkolu Nr 7 – 15 dzieci,
- w Publicznym Przedszkolu Nr 10 – 25 dzieci,
- w Zespole Szkolno-Przedszkolnym Nr 1 – 24 dzieci

oraz w Publicznym Przedszkolu Nr 11 – 12 dzieci (stan na 30 czerwca 2024 r.).

W 2024 roku z tytułu ulgi dotyczącej posiadania Miejskiej Karty Rodziny sprzedano łącznie 649 biletów wstępu na baseny odkryte Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Zduńskiej Woli (w 2023 r. – 472 bilety), a w Kinie Ratusz – 667 biletów (w 2023 r. - 617 biletów). W Miejskim Domu Kultury

udzielono łącznie 159 zniżek za uczestnictwo w zajęciach artystycznych i edukacyjnych dla dzieci posiadających Miejskie Karty Rodziny (w 2023 r. – 153).

Koszt uprawnień udzielonych przez Miasto Zduńska Wola jest finansowany z budżetu Miasta Zduńska Wola. Wydatki poniesione przez Miasto Zduńska Wola w 2024 roku wyniosły łącznie 134 026,03 zł (w 2016 r. - 29.696,18 zł, w 2017 r. - 43.869,32 zł, w 2018 r. - 41.576,05 zł, w 2019 r. – 54.000,99 zł, w 2020 r. – 34 693,51 zł, 2021 r. - 57 053,85 zł, 2022 r. – 88 871,79 zł, 2023 r. – 110 599,74 zł), w tym:

- usługa druku hologramów (elementów zabezpieczających przed podrobieniem z datą ważności) – 1 230,00 zł,
- pokrycie 30% zniżki w stawce żywieniowej dla dziecka uczęszczającego do przedszkola publicznego oraz 50% ulgi za każdą rozpoczętą płatną godzinę pobytu dziecka w przedszkolu publicznym prowadzonym przez Miasto Zduńska Wola – 115 925,03 zł,
- pokrycie 40% zniżki za uczestnictwo w zajęciach artystycznych i edukacyjnych dzieci w Miejskim Domu Kultury w Zduńskiej Woli – 10 112,00 zł,
- sfinansowanie zniżek na bilety wstępu na baseny w sezonie letnim w Miejskim Ośrodku Sportu i Rekreacji w Zduńskiej Woli – 2 659,00 zł,
- zwrot różnicy między aktualną ceną 1 sztuki biletu na film 2D a ceną ustaloną przez dystrybutora filmu w Kinie Ratusz w Miejskim Domu Kultury w Zduńskiej Woli – 4 100,00 zł.

Podsumowanie

Jeśli nadal w Polsce będzie się rodziło tak mało dzieci, coraz większe problemy stwarzać będzie brak równowagi pomiędzy kolejnymi pokoleniami (dziećmi, dorosłymi i najstarszymi osobami). Będzie coraz więcej osób starszych i jednocześnie coraz mniej osób, które mogą pracować. A to oznacza, że pogorszą się możliwości rozwoju ekonomicznego oraz jakość naszego życia, a w dodatku pokolenia młodsze będą coraz bardziej obciążone podatkami. Dla rodzin oznacza to, iż mniej będzie osób, które będą pomagać i wspierać seniorów. Dlatego potrzebujemy odnowy demograficznej, czyli działań, które będą systematycznie poprawiać liczebne relacje między pokoleniami. A do tego konieczny jest trwały wzrost dzietności. Ważna jest przy tym również jakość życia obecnych i przyszłych pokoleń. Te dwa wymiary: osobisty i społeczny to powody, dla których również jednostki samorządu terytorialnego powinny stworzyć politykę sprzyjającą rodzicielstwu.

Podsumowując powyższe rozważania nasz kraj w dobie niżu demograficznego i postępującego starzenia się społeczeństwa musi zadbać o zabezpieczenie systemu świadczeń emerytalnych i rentowych. Dlatego właśnie rodziny wielodzietne winno się wspierać i promować. Realizacja samorządowego Programu stanowi wsparcie finansowe dla rodzin wielodzietnych w dostępie do dóbr

i usług oferowanych na rynku lokalnym.

Mając na celu wspieranie polityki prorodzinnej oraz chcąc tworzyć korzystne warunki życia i rozwoju rodzin wielodzietnych uznaje się za zasadne kontynuację realizacji Programu dla rodzin wielodzietnych „Miejska Karta Rodziny” oraz podejmowanie dalszych działań zachęcających przedsiębiorców do włączenia się do przedmiotowego Programu.

INSPEKTOR
Dominika Parażka
Dominika Parażka

Z up. PREZYDENTA MIASTA
Przemysław Hołewski
Przemysław Hołewski
DYREKTOR
BIURA EDUKACJI, SPORTU
I SPRAW SPOŁECZNYCH